THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
The Only Daily Jewish Newspaper In The Province of Ontario
PUBLISHED BY
CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD.

ווערדער האט מען אפגעלעגט

די אנגענומענע טענדענץ האט ווערדער אויסגעהאלטען, מען האט איהר־ווערדער פראקטיצירט.

איין שטריך מערקט זיך ארויס בולט אין אלע פאליטישע פארהאנדלונגען־בעלכע ווערען געפיהרט די לעצטע צייט. ווען מען קען זיך ניט איינגעלייכען, וזכט מען עס אפצולעגען, האפענדיג אז מיט דער צייט וועט אפשר־מעגליך זיין צו קומען צו א פארשטענדיגונג. און אזוי איז איך יעצט געווען מיט'ן סכסוך ארום דער פילישדיטשער פראגע, בנוגע דער צוזמענלונג פון די פלעצער אינ'ם ראט פון דער נאציאנען ליגע.

אבער איז אנגעווענדעט געווארען, אז עס זאל ניט קומען צו קיין שפאלטונג. און ווען ביים לעצטען מאמענט האט זיך ארויסגעוויזען אז אויסגלייך איז אזמעגליך, איז ווערדער אנגענומען געווארען דער זעלבער מיטעל, מען האט אפגעלעגט די נאנצע פראגע אויף א קומענדער זיטצונג, וועלכע וועט פארזופען ווערען אין תודש סעפטעמבער, האפענדיג אז ביז זעגער צייט וועט אפשר געשאפען ווערען א וועג פאר אן אויסגלייך.

מעגליך אז דאס אפלעגען העלפט דערזייל צו באראהיגען די געמיטער, אבער דערווייל ווערען דאך די פראגען ניט פארענטפערט. אט האט מען אזוי מיך באגריסט די לאקארנא פאסירונג, וואס איז דען געווען דער חטא פון לאקארנא, אויב ניט דאס וואס מען האט באשלאסען אריינצונעהמען דייטשלאנד אין דער ליגע. און דאס האט דאך אייגענטליך געשאפען דעם יעצטיגען סכסוך מיט פילען. לעגט מען דאריבער אפ זייער אריינקומען, אי דייטשלאנד'ס אין אי פוילענ'ס, מיינט דאך דאס, אז איך דער וויכטיגסטער לאקארנא באשלוס ווערט אפגעלעגט.

און סאי דער וועלט־פרידען, סאי די אנגעזעהענסטע פראבלעמען קומט דערפון קיין גזונדס ניט צו.

די נסמה פון דער געשיכטע

די געשיכטע האט באקומען דאס איהריגע, אפרעכענענדיג זיך מיט דער גרעסטער אכזריות און אימבארעמהארציגקייט.

פאר יאהרהונדערטער און יאהרהונדערטער האבען די רוסישע צאר־הערשער־דיקטאטורען די פיעלע צענדליגע מיליאנען פון דער רוסישער באפעלקערונג. און געזוכט נאר איין זאך, הערכ'ן שוויס און בלוט פונ'ם רוסישען פאלק צו קענען פיהרען א הולטאיסקען לעבען, און דערצו נאך זאמלען־ארצרות. זיי האבען ביידע אויסגעפיהרט, אי געהולטאיעדעס און אי אנצרות אנגעזאמעלט. אבער די געשיכטע האט זיי ניט פארשוויגען, ווי די לעבענדיג־געבליבענע מזוגן יעצט באצאהלען פאר זייערע טיראני־שע אור־עלטערען פון דער נאנצער צייט. צוויטיס און צושפרייט זענען גע־ווארען די דערשלאך פונ'ם רוסישען צארען, צישפרייט איבער נאנץ אייראפע, און אויך זייערע אנגעזאמעלטע אנצרות לעבען איבער דעם זעק־בען גרול. די קעניגליכע דימענען וועלכע פלעגען אמאל באצערען די געזעטענע רוסישע צארען און זייערע משרתים ווערען יעצט פארקויפט איבערהאל, צו אמעריקאנער און אייראפייאישע מיליאנערען.

נעכטען האבען מיר אין אינזער נייעס־אפטיילונג געמאלדען ווי פון לענינגראד ווערט דערצעהלט, אז מען וויל דארטען פארדינגען די פאלאצען פון די געווענענע רוסישע הערשער, קלעמערע און גרעסערע. די לעצטע נזפא, די וועלכע זענען נאך לעבען געבליבען, וואנדערען ארום אבער אייראפע, און אמעריקע, וואו עס שטעהט זיי שוין אן צו טאן יערע ארבייט, אבי צו קענען שפילען דעם חזנגער. און זייערע דימענען און ברילאנטען, ווערען א וועג פאר אן אויסגלייך. דאס וועט אפשר געשאפען ווערען אין תודש סעפטעמבער, האפענדיג אז ביז זעגער צייט וועט אפשר געשאפען ווערען א וועג פאר אן אויסגלייך.

מעגליך אז דאס אפלעגען העלפט דערזייל צו באראהיגען די געמיטער, אבער דערווייל ווערען דאך די פראגען ניט פארענטפערט. אט האט מען אזוי מיך באגריסט די לאקארנא פאסירונג, וואס איז דען געווען דער חטא פון לאקארנא, אויב ניט דאס וואס מען האט באשלאסען אריינצונעהמען דייטשלאנד אין דער ליגע. און דאס האט דאך אייגענטליך געשאפען דעם יעצטיגען סכסוך מיט פילען. לעגט מען דאריבער אפ זייער אריינקומען, אי דייטשלאנד'ס אין אי פוילענ'ס, מיינט דאך דאס, אז איך דער וויכטיגסטער לאקארנא באשלוס ווערט אפגעלעגט.

און סאי דער וועלט־פרידען, סאי די אנגעזעהענסטע פראבלעמען קומט דערפון קיין גזונדס ניט צו.

כארג אראפ

ווי שנעל עס געהט יעצט צו ביי די אידען אין פוילען כארג אראפ, דען נעכטיגע בגירים ווערען מארגענדיגע ארעמע לייט. איז פארהאן צו לעזען איבערגענוג אין דער פוילישע־אי־ישער פרעסע, וועלכע איז פול מיט אינטערעסענט און פאסירונגען, ווערצרעלען עס.

נעהמט למשל איין פאסירונג אזעלכע, וועגען וועלכער מיר לעזען אין א זואדשעזער אידישע צייטונג:

„א שווערע טראגעדיע איפ'ן באהן פון דער שרעקליכער יעצטער גער לאגע האט זיידער פאסירט אין אן אנגעזעהענער אידישער פאמיליע אין זואדשע.

נאך מיט 2 יאהר צורוק איז דער איינגעגעטמער פון א פארצעלאן פאבריק אין וואלד־הענדלער יחיאל כ. געווען א איד, אן עושר.

עס האט זיך אבער אנגעהויבען דער טרויעריגער „כארג אראב", בעת די פארשיידענע סמאנאציעס אין שטייער־צרות. די פאבריק איז אב־געשטעלט געווארען. די פאדאטקעס זענען געוואקסען אין גאר קורץ איז פון ווייסען רייכטום פארבליבען א הדרבה. ה' ב. איז אויך שולדיג געבליי־בען א סך געלט.

פון דער פראכטפולער, רייכער וואוינונג (יעדזואלימער אלעיען 93) האט זיך דער יורד איבערגעציגען אין א בוידעם־וואוינונג אויף פאזנאנ־סקע 10.

בעת'ן פעסטשטעלען די פרישע שטייערען האט מען זיין פארבלי־בען מעבעל אפגעשאצט אויף 12 טויזענט זלאטעס אין אויף דעם סמך איז באשטימט געווארען דער פרישער פארמעגענס־שטייער אין דער הויך פון 100 זלאטעס.

ב. איז אבער די 100 זלאטעס נישט געווען אימשטאנד צו דעקען אין מען האט געמאכט א ליציטאציע אויף זייער מעבעל. מאקע אויפ'ן געלבען מעבעל, וואס איז פריהער אפגעשאצט געווארען אויף 12 טויזענט זלאטעס. ענדליך זענען די זאכען ליציטירט געווארען...

א פארצווייפעלטער איז ב. ארויס פון שטוב. בלאנדזשענדיג איבע־רי נאסען, פארטאג האט ער זיך אומגעקעהרט צו דער פאמיליע. די וואוי־נונג האט ער דערהויסט פוסט.

א קורצע צייט האט ער זיך גערוהיג ארומגעדרעהט איבער'ן צי־מער, און האט ענדליך זיך פארהאקט די טיר.

קורץ נאכדעם האט דאס 14 יאהריגע טעכטעריל, וואשענדיג זיך אין קיך, דערהערט א פערדעכטיגע קרעכצערייי. זי איז שנעל צוגעלאפען, געזוואלט איפמאכען, די טיר איז אבער געווען פארהאקט אין דער שליסעל איז ארויסגענומען געווען.

דאס דערשראקענע מיידעל האט געמאכט א גוואלד. מען האט שנעל אויפגעריסען די טיר. מען האט דערזעהן פאר זיך א שרעקליך בילד. אויף די שליוקעס, צוגעבונדען צו א רעהר איז געהאנגען דער אום גליקליכער קרבן, אין עס איז איהם קיים געלונגען אפצוהעלוועזען".

דאס זענען יעצט סצענעס גאנץ אפט, אין אלע הייזער וואו די מענשען געהט בארג אראפ.

אין זיי לאנג איז עס דען, ווען אויך פאר די מענשען האט געשוינט הגל די זון.

די ווילדע „עקספערימענטען" פון באלשעוויזם

פון נ. קראוויז

4 מיליאן וואלד־קינדער — דאס איז דער דירעקטער רעזולטאט פון דער רוסישער רעוואליציע, וואס האט געזאלט ברענגען א זונעלט־ערלייזונג מיט אמאל.

קינדער־וועלט, דער פראדוקט פון ווילדקייט און צולאזענקייט, כאאס און צושטערונג — אט דאס איז דער לעצטער סך־הכל פון דער רוסישער רעוואליציע אונטער דעם באלשעוויסטישען רעזשים, וואס האט זיך פארמאסטען צו ברענגען א וועלט־גאולה, און האט, אנשטאט דעם אומגעקעהרט דאס רעדעל פון דער גע־שיכטע אויף יאהר־הונדערטע צוריק.

פעטער דער גרויסער — דער ווילדער, דער צולאזענער דעספאט, דער האלב־אייראפעער־און דער גאנצער אזיאט — האט אויסגעהאקט דאס ערשטע פענסטערל צו דער פרייער אייראפא, ער, דער דעספאט, איז געווען דער יענער וועלכער האט באפוילן צו שניידען די פאצאפסקע בערד אוז די טראדיציאנ־על־רוסישע קאסטענעס אונטערצוהאקען, און — טראצקי און לענין זענען געווען די יענינע וועלכע האבען די גרויסע, מעס־טיגע רוסלאנד אריינגעפיהרט אין דער קלעפיגער בלאטע; און די בלאטע אין טיעף, זומפיג און רומפיג.

די וועלט שטעהט און נאפט. פיער מיליאן קינדער־וועלף, וואס לעבען אין רוסשטאקען און נעהרען זיך מיט מיין און שרצים, אין מיטען העלען טאג פון צוואנציגסטען יאהרהונדערט! א מחנה הונגעריגע וועלף, אויף דער ברוסט־מילך פון דער באלשעוויסטישער רעוואלוציע אויסגעבאוועט, לויפען ארום נאקעטע, און בארוועסע, הונגעריג און פארשמאכטע — 4 מיליאן קינדער מוטערלאז, פאטער־לאז, היימלאז, קינדער פון עלענד און נויט, פון בלאטע און זומפ!...

די ערנסטע פלאה וואס, אפילו, דעמ־שטן אליין האט צוטראכטען ניט געקענט.

אפילו אין דער אידישער תוכחה איז אזא פלאה ניט פאראן. וועמען האט נאר געקענט איינפאלען צו שילטען, עמיצען אז אזא פלאה זאל איהם באפאלען? וואו איז נאר די עפאבע אין דער וועלט־גע־שיכטע וואס האט אויסגעהאלטען דעם דרוק פון אזא לאנד־קלאה און איז אויס־שטאנען נאנץ?

ניין, אין נאכאמאל ניין! ניטא קיין צווייטער בייספיעל אין דער וועלט־גע־שיכטע. רוסלאנד שטעהט פאר זיך אליין, קיין גלייכען האט זי צו זיך ניט.

מיר ווייסען: נאנצע ישובים, בלוי־הענדע לענדער זענען אויסגעפלינדערט געווארען מיט־טעלאלטער פון דער „שווארצער מנפה"; טויזענטער עתנ־דליגע טויזענטער מענשען, זענען געפא־לען קרבנות אויפ'ן מזבח פון פאנאטיס אין פינסטערניש. מענשען דערוואקסענע, אבער ניט — ניט — קינדער, דער קו־מענדער דור איז קיינמאל ניט אזוי באר־ליהרט געווארען פון כאאס. און עס איז געווען א האפנונג, דער איינציגער ליכט־שטראהל — דער קינדער־דור — האט געוויזען דעם וועג פאר דער צוקונפט. די רוסישע רעוואלוציע האט אבער דעם דא־זענען איינציגען ליכט־שטראהל אנגעפאנ־גען צו פארניכטען, און דער רעזולטאט: 4 מיליאן קינדער, וואנדערענדע וועלף, פון כאאס געקומען און צום כאאס גע־ריכטעט.

יאהרען געצעהלטע — 7—8 יאהר — זענען זיי אט די דאזיגע שויידעריליכע, אונ'ברהמנות'דיגע, פייער־און־פלאם יאה־רען אין וועלכע די רוסישע רעוואלוציע האט זיך געעלטערט. עקספערימענטען אויף עקספערימענטען זענען אנגעהיי־פעגט געווארען. קעפ האבען זיך געבראה־כען. א וועלט־רעוואלוציע האבען זיי דארטען אין שטיקענדען רוסלאנד פאר־חלומ'ט. איז געקומען דער צישטערונגס־מלאך און האט זיי דארטען אונטערגע־טראגען א פארצייט פון דעספאטיזם אין מתנה פון וואלד־קינדער אלס באלוינונג פאר זייערע ווילדע עקספערימענטען. פאר זייער אייסגעטרייסטער מאראל־שוישט־רעגדע וועלט־ערלייזונג.

זיי האבען דארטען שטריק געפלאכ־טען פון מאראל און עקאנאמיס. זיי האב־בען געפריידיגט: דער מענש איז בלויז אן עס־אן־ארבייט מאשין. זיי האבען געשריען: „ניטא קיין נשמה אין מענ־שען־טיפ! ס'איז אויסגעטראכטע בבא־מעשיות!"... „ידער מיט דער אלטער פארשימעלטער מאראל"! נון, ווערדישע טראנט די שולד אז מיט זייערע אויס־געפלאכטענע שטריק האבען זיי פארצוי־גען א הייליג־שטריק אויפ'ן האלז פון רו־סישען פאלק? ווער איז שולדיג אז די מאראל האט אין זייערע חוצפה'דיגע גע־ביכטער שטיין געשמיסען? ווער איז פארנטוואורטליך אז 4 מיליאן קינדער טראגען זיך ארום איבער די רוסישע שטעדט אין שטערטלאך מאראליזאן אין חילפלאזן?

עס בלוטעט דאס הארץ. עס טוט וועה. א נאנץ לאנד שטעהט אויפ'ן ראנד פון אפגרונד. אויסגעזעצט צו דער גע־פאהר פון פולטער־אינטערנאנט. אבער ווער קען העלפען? וואו איז דער וואונ־דערדאקטאר וועלכער וועט זיך אינטער־נעהמען אזא אייטערנדע פאלקס־וואונד צו היילען אין צו פארבאנדאשירען?

מ'קאן ניט פארלייקענען: צו נדויס איז געווען די קראפט פון דעספאטיזם אינטער'ן קנאפעל פון רוסישען מאנאר־כיזם, צו שטערקענען און וואונדהאפט

זענען געווען די גסיסה־אנגסטען פון פאלק אונטער'ן פינסטערניש שלייער וואס האט איינגעהילט דאס לאנד. עס האט געמוזט קומען א מאמענט פון נקמה. מען האט זי, די דאזיגע בלוטיגע נקמה, ערוואר־טעט. דאס פאלק האט גע־מוזט ארויס פון די האלאבליעס. דאס האט יערער געקענט זעהן. אפילו דער בלינדער, דער קודצזיכטיגסטער, אבער ניט דאס פאלק איז שולדיג אז מען האט איהם דעם וועג פון מאראל־לאזיגקייט און זינלאזיגקייט געוויזען. ניין, ניט דאס אונווייסענדע, ווילדע, אפגעשטאנענע רוסען־פאלק איז שולדיג אין דעם וואס מען האט איהם געהייסען אראפווארפען דעם מאנטעל פון מאראל און מענשליכ־קייט. ניט דאס פאלק, נאר די פיהרער, שלעכטע פיהרער — מוזען אראפפיהרען פון וועג די געפיהרטע, שלעכטע פיהרער ברענגען ארויס פארפיהרטע.

און דער באוויז איז דאס רוסישע אידענטס: האט די צארישע מאכט גע־הייסען שלאגען אידען, פלינדערען זייער האב און גוטס האט זיך דער פאלקס־צארן אויסגעשיטן אין אידען־האס. דער מאנארכיזם האט אפגעווענדעט דעם פאלקס־צארן פון זיך און האט א שעיר לעזאזל געפונען — דעם רוסישען אונ־באהילפליכען אידען! דער צארישער האט זיין מאכט אויפגעראהטען מיט דער חילף פון אידישער חילפלאזיגקייט און פאר־האס־הערעריי. ניט אומזיסט איז די שווארץ־מאה געווען די באשיצערין פון צארישישען רעזשים און די פארגאס־הערערין גגען אידען. אלע רוסישע מא־נארכיסטישע פיהרער האבען דאס פאר־שטאנען.

דער באלשעוויזם האט אויך דאס דזלבריגע געטאן נאר אויף אן אנדער אופן. ער האט עס דעם פאלקס־צארן געגען דער איינגעגער מאכט אפגעווענ־דעט מיט דער חילף פון רדיקות געגען „לעליגיאן און געגען דער „בורזשואזער מאראל". דאס איז געווען זייער מיר־טעל. מען האט געוואלט אויסראטען די פארעפסטעטע אטמאספערע פון „רעלי־גיעזער פינסטערניש" און דערביי אויס־געקעהרט דאס לעצטע ביסעל פון מאראל וואס האט נאך געטליהט אין דער רוסי־שער פאלקס־נשמה. מען האט אויפגעבוב־דען אלע קייטען פון פאלקס־מענש, מען האט איהם געוויזען דעם וועג פון אויס־געלאסענהייט און פון צעלאזענקייט.

און נאך די פיהרער זענען שולדיג. די צוקונפטס־געשיכטע וועט זיי פארדא־מען אין פארשילטען, ווייל זיי האבען א נאנץ פאלק אין דער זומפיגער בלאטע אריינגעשלעפט. זיי האבען פאר איהם געמאהלען א בלויען הימעל ווען זיינע פיס האבען גענידערט אין טיעפער אין זומפ — ביז די בלאטע האט שוין דער־גרייכט דעם האלז.

אז א מחנה פון 4 מיליאן קינדער — דאס איז דער דירעקטער רעזולטאט פון גרויסען עקספערימענט, עס איז א שטראף פון גאט. דאס לעבען האט די פיהרער מיט שמוץ באלוינט און מיט ווילדקייט באצאהלט. זיי האבען דאס שוין דערזעהן און זוכען שוין מיטלען, אבער וועלען מיטלען העלפען.

די רוסישע מאכט האבער קאנען שוין אויף זייער פלאץ ניט איינזיצען. מען שרייעט דורך דער פרעסע, מען גרייט דעם אנשטאלטען, מען זאמעלט צוגוויף די וועלף־קינדער, אבער זייער צאהל ווערט ניט קלענער. וואס מעהר מען זוכט מיטלען, אלץ מעהר זעהט מען אז דער כראך איז גרעסער ווי מען האט זיך גאר פארגעשטעלט. פון אלע לעבער קומען זיי צוגלויפען, די דאזיגע וועלף־קינדער, רוי־בען אין גנב'ענען — אין פארשווינדען.

און פעלט שרעקט זיי ניט אפ און הונגער וואפנט אויף זיי קיין אימה ניט. אין מיטען מאסקווא פארקלייבען זיי זיך אין די הונדערטער, נעכטיגען אין רינ־שטאקען, קלעטערען אויף קיימענס און נישטערען די הייזער.

זעהען זיי עמיצער האלט א שטיקעל בריוט וועלען זיי עס אויסרייסען. איהר לויפט זיי נאך — און זיי זענען שוין ניטא. זיי האבען זיך שוין ערגעץ־וואו אין א לאך פארקלייבען און טיילען זיך מיט'ן שטיקעל בריוט און צוברעכלען עס צווישען זיך. מיר א ברעקעל און דיר א ברעקעל — און ווידער אמאל אויף דער גאס!

שרייבט די קאמוניסטישע „פראוו־דא": 30,000 היימלאזע וועלף־קינדער זענען פאראן אין מאסקווא אליין. זיי לעבען אין קעלערס, פארקלייבען זיך אונ־טער צובראכענע פראכט־וואגאנען, פאר־באהאלטען זיך אונטער קעסטלאך און רו־איגרטע געביידעס.

קריסטמאס־נאכט הייז־איהר האט זיך דיר מאסקווער מיליציע איבער די גא־סען ארומגעגעלאזט און האט צוגוויסגעזוא־

מעלט אין עטליכע שטונדען 11,690 קינ־דער, וועלכע האבען זיך געוואלגערט האלב־פארפרוירענע איבער די גאסען. א גרויסע צאהל פון זיי האבען אויסגע־הויבט זייערע נשמה'לאך ווען דער מיי־ליציאנט האט אויסגעשטרעקט זיין האנט זיי אויפצוהויבען פון דעם בארג שמא־טעס אין וועלכע זיי זענען געווען אייג־נעוויסעלט. פיעלע האט מען צושיקט אין אנשטאלטען און די איבעריגע — דער גרעסטער טייל — האבען זיך ארויסגע־דרעהט פון דער פאליציי'ס הענט און זענען זיך צולאפען וואוהין די אויגען האבען זיי געטראגען — חוות און מענ־שען געשטאלט קאנען ניט לעבען ווי מענשען. די גאס, האט זי געצויגען, ווייל זי האט זיי ערצויגען און זי האט נעדיענט פאר זיי אלס היים, אלס פאר־טער און מוטער...

די באלשעוויסטישע פרעסע שעהמט זיך ניט. זי גיט עס צו. דער גרעסטער טייל פון די דאזיגע קינדער איז א פראד־דוקט פון אויסגעלאסענהייט.

די פראפאגאנדע, וואס די פאלקס־פארוואלטונג און וועלט־ערלייזער האבען אויפגעהויבען, איז געפיהרט געווארען אויף דער לינע וואס האט זיך אנגעגאנ־גען מיט רעליגיאן און זיך געגענדיגט מיט דער פארניכטונג פון פאמיליען־לעבען און דאס צושטערונג פון דער אינדיווי־דועלער און געזעלשאפטליכער מאראל.

געשלעכטליכע צולאזענקייט האט פארפלייצט רוסלאנד, דאס איז געווען צאהל וועדט גרעסער פון טאג צו טאג.

וואס וויל די פראגרעס'ווע פארטיי?

פון א. רובינעצער

די פראגרעסיווע פארטיי אין אין פארגלייך מיט די אנדערע צוויי פארטייען ביי אונז אין לאנד, א נאנץ שוואכע אין פארמאגט אין פעדעראלען פארלאמענט נאר א קלייגע פארטרעטער שאפט, און דאך שפיעלט זי איצט זעהר א ווייכטיגע ראליע אינ'ם קענעדער פאלי־טישען לעבען. אמת צו דער דאזיגער ראליע איז זי געקומען ניט בדרך הטבע, נאר דורך א נאנץ צופעליגער געלעגענ־הייט וואס איז א רעזולטאט פון די לעג־טע פארפאלגטערטע פעדעראלע וואהלען אין אנטעריא, אבער ווי דו זאך זאל ניט זיין, איז עס א פאקט, אז פון דעם נאנצען פאליטישען פאלגטער אין אנטאווא, שיינט ארויס די פראגרעסיווע פארטיי אלס דער מיטעל־פונקט אין וועמעס הענט עס ליגט דער שיקזאל אין בוידע גרויסע פארטייען — די קאנסערוואטיווען און די ליבעראלען.

אין די קענעדער פאליטישע קרייזען רעדט מען לעצטענס פון א מעגליכער, פערמאנענטער פאראייניגונג צווישען די ליבעראלען און דער פראגרעסיווער פאר־טיי, אין דזקא א פארארענטערטער פאר־טיי, אין אן דערפאר כדאי צו באקענען זיך נעהענער מיט די פאלי־טישע ציעלען פון דער פארטיי, כדי צו זעהן אויב אזא פאראייניגונג איז ווירקליך אזא לייכטע מעגליכקייט.

קודם כל דארף מען זיך שטעלען די פראגע, „וואס האט געפיהרט צו דער גרינדונג פון א דריטער פארטיי אין אונז אין לאנד?" דער פשוט'סטער ענטפער אויף דעם קען זיין אז דאס אין נעווען דערפאר. ווייל די עקזיסטירענדע צוויי פארטייען האבען מסתמא ניט צו־פריעדענגעשטעלט יענעם עלעמענט אין לאנד וועלכער איז עס פארארטווארטליך פאר דער איצטיגער דריטער פארטיי פארטיי. אבער דא שטעלט זיך ווידער אויף די קשיא, פארוואס זשע האבען יענע צוויי גרויסע פארטייען ניט געקענט צו־פריעדענשטעלען יענעם עלעמענט? אדער בעסער געזאגט, וואס זענען עס געווען די אורזאכען וואס האבען אריינגערופען אן אומצופריעדענהייט מצד יענעם עלע־מענט, און פארוואס איז יענער עלעמענט אזש געווען געצוואונגען צו גרינדען אן אייגענע פארטיי, וועלכע זאל פארטרעטען יענטפער:

די דריטע פארמער פארטיי איז גע־גרינדעט געווארען ביי אונז אין לאנד אלס רעזולטאט פון א לאנג יעהריגען קאמף וואס וועדט אנגעפיהרט צווישען מזרח און מערב, לאנדאדע. די פארמער פארטיי איז א קינד פון יענעם אונאוויפהערליכען קאמף פון די צוויי לאנד־טייל אין קענעדע, אין אן אנדערע, אבער ווי דו זאך זאל ניט זיין, איז עס א פאקט, אז פון דעם נאנצען פאליטישען פאלגטער אין אטאווא, שיינט ארויס די פארמער פארטיי אלס דער מיטעל־פונקט אין וועמעס הענט עס ליגט דער שיקזאל אין בוידע גרויסע פארטייען — די קאנסערוואטיווען און די ליבעראלען.

אין די קענעדער פאליטישע קרייזען רעדט מען לעצטענס פון א מעגליכער, פערמאנענטער פאראייניגונג צווישען די ליבעראלען און דער פראגרעסיווער פאר־טיי פארטיי, אין דזקא א פארארענטערטער פאר־טיי פון די דאזיגע קינדער איז א פראד־דוקט פון אויסגעלאסענהייט.

די פראפאגאנדע, וואס די פאלקס־פארוואלטונג און וועלט־ערלייזער האבען אויפגעהויבען, איז געפיהרט געווארען אויף דער לינע וואס האט זיך אנגעגאנ־גען מיט רעליגיאן און זיך געגענדיגט מיט דער פארניכטונג פון פאמיליען־לעבען און דאס צושטערונג פון דער אינדיווי־דועלער און געזעלשאפטליכער מאראל.

געשלעכטליכע צולאזענקייט האט פארפלייצט רוסלאנד.

אין די נאהענטע צוקונפט שטעהט אפען פאר אונזערע אויגען. רוסלאנד שטעהט פאר א גרויס געפאהר. 4 מיליאן באנדיטען וואקסען אויף אין די מיסט־קאסטענס און אין די רינשטאקען, וועל־כע זוועלען פארפלייצען רוסלאנד ווי א מחנה הונגעריגע היישעריקען, און זיי וואקסען און פארמעהרען זיך און זייער צאהל ווערט גרעסער פון טאג צו טאג.

דער וועג פון דער באלשעוויסטישער רע־וואליוציע, וואס האט זיך פארמאסטען אויפצוזוכען אויף די חורבן פון דער צוישטערטער „בורזשואזער" קולטור א נייע וועלט־קולטור. האט מען אלעס צו־שטערט און גארנטס אויפגעבויט און דאס איז דער ערגסטער, דער אומפאר־צייהלוכסטער פיהרער פון די באלשע־וויסטישע מאכט־האבער. פאר דעם וועט זיי די צוקונפט פארדאמען....

און די נאהענטע צוקונפט שטעהט אפען פאר אונזערע אויגען. רוסלאנד שטעהט פאר א גרויס געפאהר. 4 מיליאן באנדיטען וואקסען אויף אין די מיסט־קאסטענס און אין די רינשטאקען, וועל־כע זוועלען פארפלייצען רוסלאנד ווי א מחנה הונגעריגע היישעריקען, און זיי וואקסען און פארמעהרען זיך און זייער

ווער

קאנאד

ביר

TO and FROM
EUROPE
VIA HAMBURG
אויף אונזערע סערוויס־פענדיגע שיפען רעזאלוטן, רעליינענס, אלבערט באלטין, דייטשלאנד, האמבורג, און די פאפולערע אין־קאבין שיפען קלייוולאנד, וועסטפאליא, טחרינגיא.
PERSONALLY CONDUCTED
EUROPEAN TOURS
$175
פון ניו יארק קיין האמבורג און צוריק
(אויסער יונייטעד סטייטס רעזערוויר טעקס).
וויכטיגע אפרייזיג.
— בעסר שיפען —
ווען עדרלובנישען צוריק אויפ־ווייס־ציפון און אנדערע אינפאר־מאציע, וועגדעם זיך צו וועלכען פ'איז לאפאלען אנענס אדרעס צו:
United American Lines
(Harriman Line) Joint Service with
Hamburg-American Line
35-39 Broadway New York, N. Y.

ווערדער האט מען אפגעלעגט

די אנגענומענע טענדענץ האט ווערדער אויסגעהאלטען, מען האט איהר־ווערדער פראקטיצירט.

איין שטריך מערקט זיך ארויס בולט אין אלע פאליטישע פארהאנד־לונגען־בעלכע ווערען געפיהרט די לעצטע צייט. ווען מען קען זיך ניט איינגלייכען, וזכט מען עס אפצולעגען, האפענדיג אז מיט דער צייט וועט אפשר־מעגליך זיין צו קומען צו א פארשטענדיגונג. און אזוי איז איך יעצט געווען מיט'ן סכסוך ארום דער פילישדיטשער פראגע, בנוגע דער צוזמענלונג פון די פלעצער אינ'ם ראט פון דער נאציאנען ליגע.

אבער איז אנגעווענדעט געווארען, אז עס זאל ניט קומען צו קיין שפאלטונג. און ווען ביים לעצטען מאמענט האט זיך ארויסגעוויזען אז אויסגלייך איז אזמעגליך, איז ווערדער אנגענומען געווארען דער זעלבער מיטעל, מען האט אפגעלעגט די נאנצע פראגע אויף א קומענדער זיטצונג, וועלכע וועט פארזופען ווערען אין תודש סעפטעמבער, האפענדיג אז ביז זעגער צייט וועט אפשר געשאפען ווערען א וועג פאר אן אויסגלייך.

מעגליך אז דאס אפלעגען העלפט דערזייל צו באראהיגען די געמיט־טער, אבער דערווייל ווערען דאך די פראגען ניט פארענטפערט. אט האט מען אזוי מיך באגריסט די לאקארנא פאסירונג, וואס איז דען געווען דער חטא פון לאקארנא, אויב ניט דאס וואס מען האט באשלאסען אריינצונעהמען דייטשלאנד אין דער ליגע. און דאס האט דאך אייגענט־ליך געשאפען דעם יעצטיגען סכסוך מיט פילען. לעגט מען דאריבער אפ זייער אריינקומען, אי דייטשלאנד'ס אין אי פוילענ'ס, מיינט דאך דאס, אז איך דער וויכטיגסטער לאקארנא באשלוס ווערט אפגעלעגט.

און סאי דער וועלט־פרידען, סאי די אנגעזעהענסטע פראבלעמען קומט דערפון קיין גזונדס ניט צו.

די נסמה פון דער געשיכטע

די געשיכטע האט באקומען דאס איהריגע, אפרעכענענדיג זיך מיט דער גרעסטער אכזריות און אימבארעמהארציגקייט.

פאר יאהרהונדערטער און יאהרהונדערטער האבען די רוסישע צאר־הערשער־דיקטאטורען די פיעלע צענדליגע מיליאנען פון דער רוסישער באפעלקערונג. און געזוכט נאר איין זאך, הערכ'ן שוויס און בלוט פונ'ם רוסישען פאלק צו קענען פיהרען א הולטאיסקען לעבען, און דערצו נאך זאמלען־ארצרות. זיי האבען ביידע אויסגעפיהרט, אי געהולטאיעדעס און אי אנצרות אנגעזאמעלט. אבער די געשיכטע האט זיי ניט פארשוויגען, ווי די לעבענדיג־געבליבענע מזוגן יעצט באצאהלען פאר זייערע טיראני־שע אור־עלטערען פון דער נאנצער צייט. צוויטיס און צושפרייט זענען גע־ווארען די דערשלאך פונ'ם רוסישען צארען, צישפרייט איבער נאנץ אייר־אפע, און אויך זייערע אנגעזאמעלטע אנצרות לעבען איבער דעם זעק־בען גרול. די קעניגליכע דימענען וועלכע פלעגען אמאל באצערען די געזעטענע רוסישע צארען און זייערע פלעגען אמאל באצערען די אמעריקאנער און אייראפייאישע מיליאנערען.

נעכטען האבען מיר אין אינזער נייעס־אפטיילונג געמאלדען ווי פון לענינגראד ווערט דערצעהלט, אז מען וויל דארטען פארדינגען די פא־לאצען פון די געווענענע רוסישע הערשער, קלעמערע און גרעסערע. די לעצטע נזפא, די וועלכע זענען נאך לעבען געבליבען, וואנדערען ארום אבער אייראפע, און אמעריקע, וואו עס שטעהט זיי שוין אן צו טאן יערע ארבייט, אבי צו קענען שפילען דעם חזנגער. און זייערע דימענען און ברילאנטען, וועלכע זיי האבען געקויפט פון דער סאוויעטען־רעגיערונג באזונ־דערס אין אמעריקע, האט מען זוכט פאר די דאזיגע וויקסאם־ארטיקלען צו באקומען אקער־אייזענס און אנדערע מאשינען, אין וועלכע רוסלאנד נייט מיטמאך זיך אזוי שטארק.

די מפלה פונ'ם צאריזם ווערט אלץ מעהר פולשטענדיג.

און ווען מען דערמאנט זיך, וויפיעל אידיש בלוט די דאזיגע אלע צארען און זייערע סאטראפען האבען פארגאסען אין געהאלפען פארגיסען, איז די דאזיגע היסטארישע נקמה א געוויסע באפרידיגונג.

נאם דער שוואכער איך קען ניט טאן, מיט פאר איהם די געשיכטע.

כארג אראפ

ווי שנעל עס געהט יעצט צו ביי די אידען אין פוילען כארג אראפ. דען נעכטיגע בגירים ווערען מארגענדיגע ארעמע לייט. איז פארהאן צו לעזען איבערגענוג אין דער פוילישער־אי־ישער פרעסע, וועלכע איז פול מיט אינטערעסענט און פאסירונגען, ווערצרעלען עס.

נעהמט למשל איין פאסירונג אזעלכע, וועגען וועלכער מיר לעזען אין א זואדשעזער אידישע צייטונג:

„א שווערע טראגעדיע איפ'ן באהן פון דער שרעקליכער יעצטער גער לאגע האט זיידער פאסירט אין אן אנגעזעהענער אידישער פאמיליע אין זואדשע.

נאך מיט 2 יאהר צורוק איז דער איינגעגעטמער פון א פארצעלאן פאבריק אין וואלד־הענדלער יחיאל כ. געווען א איד, אן עושר.

עס האט זיך אבער אנגעהויבען דער טרויעריגער „כארג אראב", בעת די פארשיידענע סמאנאציעס אין שטייער־צרות. די פאבריק איז אב־געשטעלט געווארען. די פאדאטקעס זענען געוואקסען אין גאר קורץ איז פון ווייסען רייכטום פארבליבען א הדרבה. ה' ב. איז אויך שולדיג געבליי־בען א סך געלט.

פון דער פראכטפולער, רייכער וואוינונג (יעדזואלימער אלעיען 93) האט זיך דער יורד איבערגעציגען אין א בוידעם־וואוינונג אויף פאזנאנ־סקע 10.

בעת'ן פעסטשטעלען די פרישע שטייערען האט מען זיין פארבלי־בען מעבעל אפגעשאצט אויף 12 טויזענט זלאטעס אין אויף דעם סמך איז באשטימט געווארען דער פרישער פארמעגענס־שטייער אין דער הויך פון 100 זלאטעס.

ב. איז אבער די 100 זלאטעס נישט געווען אימשטאנד צו דעקען אין מען האט געמאכט א ליציטאציע אויף זייער מעבעל. מאקע אויפ'ן געלבען מעבעל, וואס איז פריהער אפגעשאצט געווארען אויף 12 טויזענט זלאטעס. ענדליך זענען די זאכען ליציטירט געווארען...

א פארצווייפעלטער איז ב. ארויס פון שטוב. בלאנדזשענדיג איבע־רי נאסען, פארטאג האט ער זיך אומגעקעהרט צו דער פאמיליע. די וואוי־נונג האט ער דערהויסט פוסט.

א קורצע צייט האט ער זיך גערוהיג ארומגעדרעהט איבער'ן צי־מער, און האט ענדליך זיך פארהאקט די טיר.

קורץ נאכדעם האט דאס 14 יאהריגע טעכטעריל, וואשענדיג זיך אין קיך, דערהערט א פערדעכטיגע קרעכצערייי. זי איז שנעל צוגעלאפען, געזוואלט איפמאכען, די טיר איז אבער געווען